

Frans Delian nuotr., Shutterstock

(NE)PASTEBIMI KLIMATO KRIZĖS PADARINIAI: KLIMATO KAITA IR PSICHIKOS SVEIKATA

Dr. Dovilė Šorytė

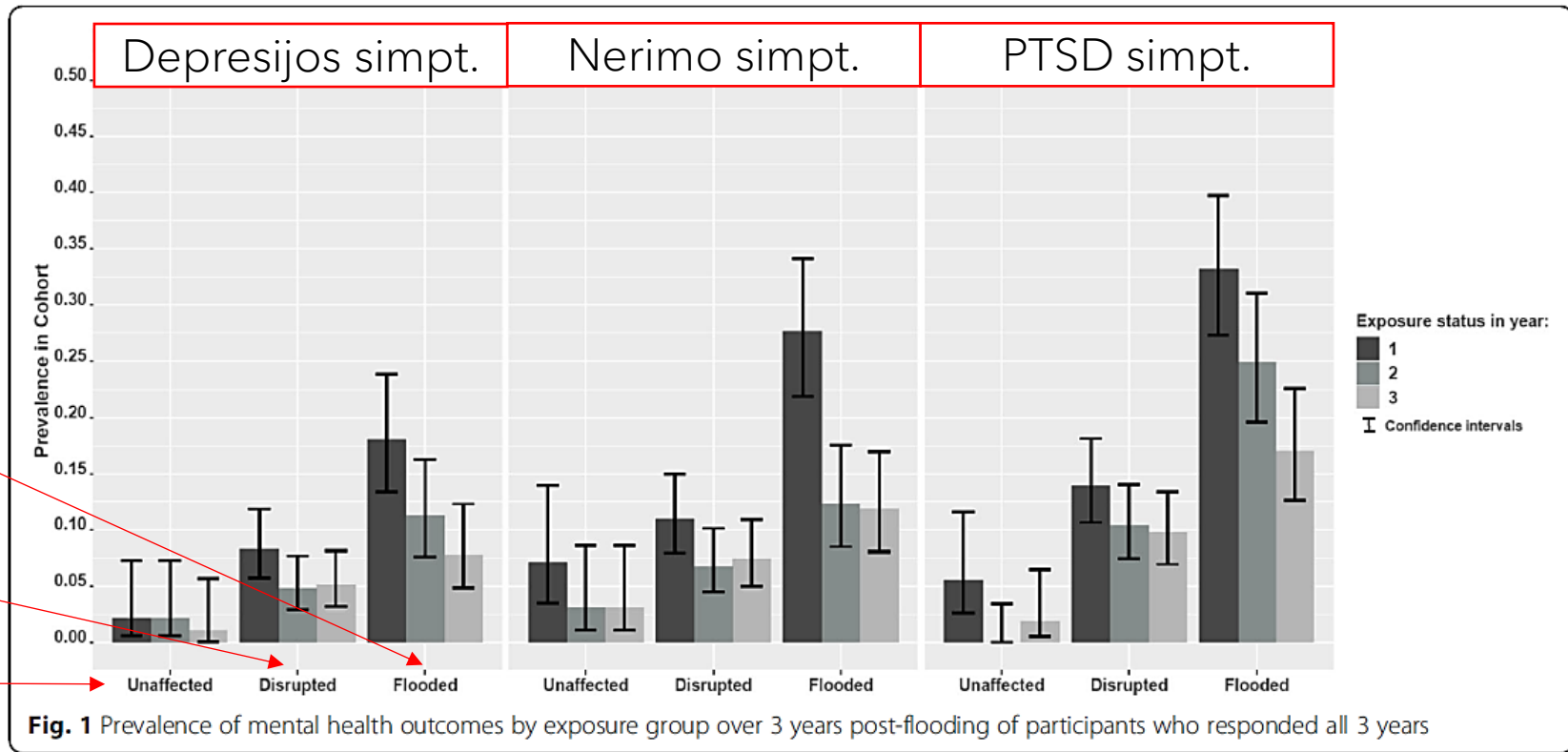
VU Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas

2013–2014 M. POTVYNIS ANGLIJOJE (MULCHANDANI ET AL., 2020)

Užtvindyti potvynio metu

Sutrikdyti potvynio

Nepaveikti potvynio

2016-ŪJŲ GAISRAS KANADOJE: PAAUGLIŲ TYRIMAS

(BROWN ET AL., 2019)

Table 2 – Fort McMurray survey post-wildfire data vs. Red Deer EMPATHY survey control data

Measure	Fort McMurray Score	Red Deer Score	P-value	Effect size
PHQ-A score	8.0 +/- 6.5	5.6 +/- 5.6	0.00001*	0.40
HADS score	7.7 +/- 4.7	7.4 +/- 5.0	0.021*	0.06
CRAFFT score	0.55 +/- 1.25	0.54 +/- 1.16	0.75	0.01
Rosenberg score	18.2 +/- 6.6	20.5 +/- 5.9	0.00001*	-0.36
Kidscreen score	27.0 +/- 8.2	29.4 +/- 7.3	0.00001*	-0.32
Measure	Rate	Rate	P-value	
Probable depression	31%	17%	0.00001*	
Probable moderately severe depression	17%	9%	0.00001*	
Suicidal thinking	16%	4%	0.00001*	
Probable anxiety	27%	27%	0.98	
Probable alcohol / substance use disorder	15%	16%	0.29	
Tobacco use	13%	10%	0.00090*	
Any of 3 probable diagnoses	37%	36%	0.50	

Depresijos simptomai

Suicidinės mintys

Tabako vartojimas

* p-value survives FDR multiple comparison correction (threshold 0.021) Scores are means +/- standard deviation (not standard error)

Brown, M. R. G., Agyapong, V., Greenshaw, A. J., Cribben, I., Brett-MacLean, P., Drolet, J., McDonald-Harker, C., Omeje, J., Mankowski, M., Noble, S., Kitching, D., & Silverstone, P. H. (2019). After the Fort McMurray wildfire there are significant increases in mental health symptoms in grade 7–12 students compared to controls. *BMC Psychiatry*, 19(18). <https://doi.org/10.1186/s12888-018-2007-1>

KLIMATO KRIZĖ IR PSICHIKOS SVEIKATA: POVEIKIO MECHANIZMAI

(ADAPTUOTA IŠ CIANCONI ET AL., 2020; WHO, 2022)

Ekstremalūs įvykiai

Ilgalaikiai pokyčiai

- Aplinkos grėsmės**
- Ekologiniai pokyčiai
 - Nestabilios maisto sistemos

...

- Socio-ekonominės grėsmės**
- Pragyvenimo šaltinio praradimas, turto praradimas ar žala
 - Autonomijos ir kontrolės praradimas
 - Konfliktai, smurtas
 - Nelygybė
 - Priverstinė migracija
 - Asmeniškai svarbių vietų praradimas

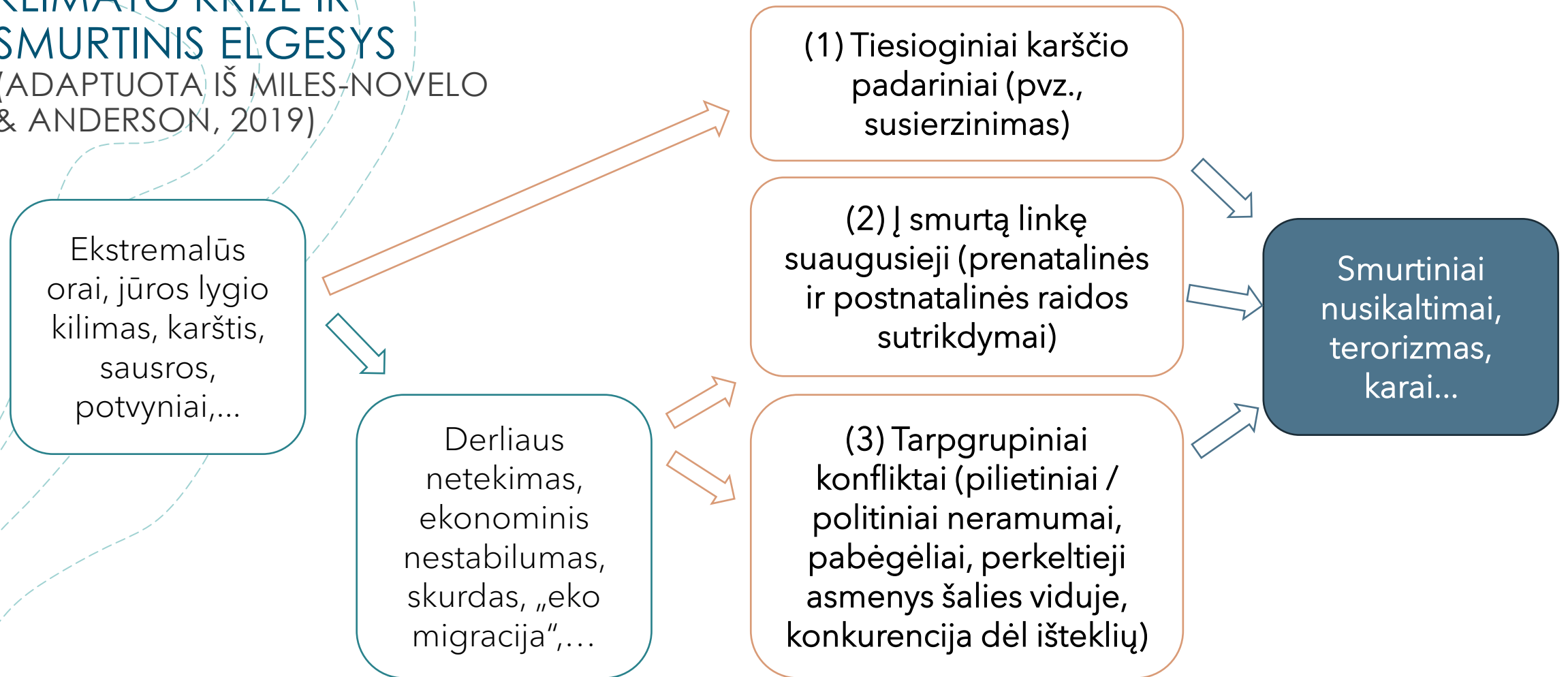
...

Pokyčių aplinkoje liudijimas, informuotumas apie klimato kaitą

- Stresas
- Įtampa socialiniuose santykiuose
- Psichikos sveikatos būklės
- Suicidinis elgesys
- Psichoaktyvių medžiagų vartojimas
- Bejėgiškumas, baimė, sielvartas
- Ekologinis nerimas, solastalgija,...

KLIMATO KRIZĒ IR SMURTINIS ELGESYS

(ADAPTUOTA IŠ MILES-NOVELO & ANDERSON, 2019)

NERIMAS DĖL KLIMATO KAITOS IR KITOS „EKO- EMOCIJOS“

- Nenuspėjamas,
neapibrėžtumas
- Gali būti patiriamos
tiesiogiai ir netiesiogiai
- Pažeidžiamos žmonių
grupės

KOKIE SPRENDIMAI REIKALINGI?

(CLAYTON ET AL., 2021; WHO, 2022)

- Integruoti klimato krizės aspektus į psichikos sveikatos politiką ir programas
- Integruoti psichikos sveikatos ir psichosocialinės paramos aspektus į klimato kaitos politiką ir programas
- Remtis pasauliniais įsipareigojimais (pvz., DVT)
- Diegti tarpsektorines priemones
- Stiprinti individualų ir bendruomenių atsparumą
- Psichikos sveikatos profesionalų pasirengimas ir žinios

Clayton, S., Manning, C. M., Speiser, M., & Hill, A. N. (2021). *Mental Health and Our Changing Climate: Impacts, Inequities, Responses*. American Psychological Association, and ecoAmerica. <https://www.apa.org/news/press/releases/mental-health-climate-change.pdf>
WHO (2022). *Mental health and climate change: policy brief*. World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240045125>

KAIP SAU PADĖTI, PATIRIANT „EKO- EMOCIJAS“?

- Emocijų pripažinimas,
socialinė parama
- Įsitraukimas veiksmiais
- Užsiėmimas sau
prasmingomis veiklomis
- Buvimas gamtoje
- Geros naujienos

2013-ŪJŲ POTVYNIS VOKIETIJOJE

(DANIEL & MICHAELA, 2021)

- Po nelaimės paveiktiems gyventojams suteikta finansinė parama ir psichosocialinė pagalba (konsultavimas) prognozavo geresnius psichikos sveikatos rodiklius

Fig. 1. Flood affected federal states and districts that declared state of emergency during the 2013 flood disaster in Germany (from: Thielen et al., 2016).

AČIŪ UŽ DĖMESĮ

Dr. Dovilė Šorytė

dovile.soryte@fsf.vu.lt

Filosofijos
fakultetas

Lietuvos
psichologų
sąjunga

EuroPsy
Akredituotas renginys 2024/060

Aplinka ir psichikos sveikata

Pirmoji aplinkos psichologijos konferencija Lietuvoje

2024 lapkričio 15 d.
9 val. | Internete

Daugiau informacijos:

Aplinkos psichologijos grupė - LPS